

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

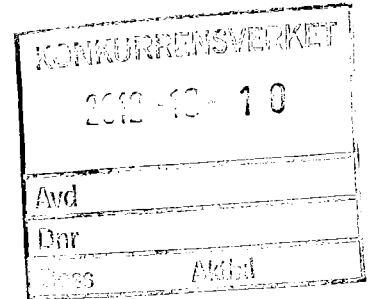
DOM
2012-10-10
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
12141-12
Enhet 12

SÖKANDE

Edenred Sweden AB, 556253-6341

Ombud: EU-advokaten Ida Otken Eriksson,
advokaten Ulf Öberg och jur. kand. Julia Vinterskog
Advokatfirman Öberg & Associés AB
Box 2098
103 13 Stockholm

MOTPARTER

1. SKL Kommentus Inköpscentral AB, 556819-4798
117 99 Stockholm

2. Rikslunchen AB, 556649-1444

Ombud för 2: Advokaten Natalie Svensson
och jur. kand. Annika Andersson
Advokatfirman Lindahl KB
Studentgatan 6
211 38 Malmö

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling – LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten bifaller ansökan och beslutar att upphandlingen, beträffande delområdet ”Lunchkort”, får avslutas först sedan rättelse har gjorts.

Förvaltningsrätten avslår Rikslunchen AB:s yrkanden om editionsföreläggande.

Dok.Id 276891

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00 E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00

BAKGRUND OCH YRKANDEN

SKL Kommentus Inköpscentral AB (SKI) genomför upphandling, genom ett förenklat förfarande enligt LOU, av "Lunchkuponger och lunchkort 2012" (projektnummer 10175). I tilldelningsbeslut avsänt den 31 maj 2012 beslutade SKI, beträffande delområdet "Lunchkort", att ingå avtal med annan anbudsgivare än Edenred Sweden AB (Edenred).

Edenred ansöker om överprövning enligt LOU och yrkar i första hand att upphandlingen ska rättas på så sätt att vinnande anbud ingivet av Rikslunchen AB (Rikslunchen) ska uteslutas. I andra hand yrkas att upphandlingen ska göras om.

SKI bestrider bifall och yrkar i första hand att ansökan ska avslås. I andra hand yrkas att upphandlingen ska göras om.

Rikslunchen bestrider bifall och yrkar i första hand att ansökan ska avslås. I andra hand yrkas att upphandlingen ska göras om. Vidare yrkar Rikslunchen om editionsföreläggande. I första hand ska SKI och Edenred föreläggas att komma in med Edenreds anbud samt de dokument som avser SKI:s begäran om komplettering av Edenreds anbud och bolagets svar på denna begäran. I andra hand ska SKI och Edenred föreläggas att komma in med de delar av Edenreds anbud som inte innehåller uppgifter om yrkeshemligheter samt de dokument som avser SKI:s begäran om komplettering och Edenreds svar på denna begäran.

PARTERNAS TALAN

Edenred anför till stöd för sin talan bl.a. följande.

Rikslunchen visade inte eller kunde inte visa att bolaget uppfyllde eller skulle komma att uppfylla de i förfrågningsunderlaget ställda kraven vid tidpunkten för ingivande av anbud. Bolaget borde därför ha uteslutits redan under kvalificeringsfasen. Eftersom Edenred borde ha tilldelats kontraktet har bolaget lidit skada.

Ekonomisk och finansiell ställning

Rikslunchen har i sitt initiala anbud inte styrkt sin ekonomiska och finansiella ställning. Trots att bolaget inte kan ha varit ovetande om dess bristande kreditvärdighet uppfyllde det vid sista anbudsdagen inte kraven i punkten 2.1.2 i förfrågningsunderlaget. Garantiförbindelsen mellan Rikslunchen och dess moderbolag upprättades först den 4 april 2012 och det var först då som det säkerställdes att bolaget skulle kunna fullfölja avtalet. Rikslunchen har därför inte vid ingivande av sitt anbud visat att bolaget vid fullgörande av avtalet skulle förfoga över nödvändiga resurser. SKI borde inte ha godtagit garantin eftersom det var en för sent inkommen komplettering.

Kvalitetsledningssystem

Det är högst tveksamt om Rikslunchen vid den sista anbudsdagen hade ett dokumenterat kvalitetsledningssystem mot bakgrund av att bolaget inte hade några anställda. Enligt punkten 2.3 i förfrågningsunderlaget utgör ett dokumenterat kvalitetsledningssystem emellertid ett obligatoriskt krav och någon möjlighet att i efterhand komplettera anbudet med dokumentation över ett sådant system framgår inte. Eftersom Edenred inte har beviljats

tillgång till Rikslunchens anbud har SKI bevisbördan för att styrka att kravet i punkten 2.3 var uppfyllt.

Underleverantör

Rikslunchen har, i strid med punkten 2.5 i förfrågningsunderlaget, underlåtit att ange namn och organisationsnummer för den underleverantör som bolaget avser att anlita. Bolagets komplettering vad gäller angivande av underleverantör efter anbudstidens utgång utgör en materiell förändring av anbudet.

Sammanblandning av kvalifikations- och utvärderingsfaserna

SKI har gett Rikslunchen möjlighet att ändra och avhjälpa formella brister i sitt anbud. Detta trots att bristerna i anbudet visar att bolaget inte uppfyllde de obligatoriska skall-kraven under punkten 4 i förfrågningsunderlaget och därför borde ha uteslutits redan under kontroll av kravspecifikationen i steg 2. Enligt förfrågningsunderlaget ska endast de anbudsgivare som uppfyller kraven i steg 2 gå vidare till steg 3 (se punkten 1.6.1 i förfrågningsunderlaget). Genom att åsidosätta denna bestämmelse har SKI brutit mot principen om skillnad mellan kvalifikationsfasen och utvärderingsfasen, vilken har till syfte att säkerställa de grundläggande reglerna om likabehandling och transparens i upphandlingsförfaranden.

Förtydliganden och kompletteringar

Förtydliganden och kompletteringar enligt 9 kap. 8 § andra stycket LOU får endast ske på myndighetens initiativ och bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. Syftet med bestämmelsen är att konkretisera tidigare lämnade uppgifter och inte att ersätta desamma med ett nytt anbud. Detta grundas på den objektiva reflektionen att möjligheten att byta ut uppgifter potenti-

ellt kan missgynna andra anbudsgivare. Vidare är syftet med gemenskapsbestämmelserna på området för offentlig upphandling att öppna upp för så bred konkurrens som möjligt. För att eliminera risken för favorisering ska utvecklingen av konkurrensen ske enligt de förfaranden som anges i direktivet. Detta innebär att en upphandlande myndighet inte kan frångå upphandlingsreglerna i syfte att underlätta marknadsinträdet för en ny aktör eller till och med försöka etablera en ny aktör till nackdel för redan etablerade sådana. Mot denna bakgrund framstår de av SKI framställda förfrågningarna som otillbörliga i den meningen att SKI ensidigt har gynnat Rikslunchen genom att under utvärderingsfasen uppmana dem att ändra sitt anbud. I en situation där det finns presumtion för att en anbudsgivare har fått en konkurrensfördel har myndigheten bevisbördan för att visa att likabehandlingsprincipen i 1 kap. 9 § LOU inte åsidosatts (jfr Kammarrättens i Stockholm dom den 11 februari 2010 i mål nr 6986-09).

Onormalt lågt anbud

SKI har en på EU-rätten grundad skyldighet att förkasta Rikslunchens onormalt låga negativa anbud i enlighet med 12 kap. 3 § LOU. Genom att inte ställa en fråga till Rikslunchen avseende dess onormalt låga anbud har SKI brutit mot bestämmelsen. Av praxis från EU-domstolen framgår att artikel 55 i direktiv 2004/18 utgör hinder mot att en upphandlande myndighet antar en ståndpunkt som innebär att det inte ankommer på myndigheten att begära att anbudssökanden ska förklara sitt onormalt låga anbud (jfr EU-domstolens dom den 29 mars 2012 i mål C-599/10). Vidare har EU-domstolen klart uttalat att artikel 55, som har getts tvingande karaktär, medför en positiv skyldighet för den upphandlande myndigheten. Myndigheten ska för det första identifiera misstänkta anbud, för det andra bereda berörda företag tillfälle att inge förklaringar om sitt anbud, för det tredje bedöma relevansen av de förklaringar som de berörda företagen lämnar och för det fjärde fatta ett beslut om att godta eller förkasta dessa anbud (jfr

EU-domstolens dom den 27 november 2001 i de förenade målen C-285/99 och C-286/99, punkterna 46-49, 55 och 57).

Rikslunchens negativa anbud är onormalt lågt och antagande av detta anbud innebär att den upphandlande myndigheten använder ramavtal på ett otillbörligt sätt, eller på ett sådant sätt att konkurrensen förhindras, begränsas eller snedvrids. Upphandlande myndigheter har inte frihet att fastställa vilka omständigheter som är relevanta och ska beaktas innan ett anbud som framstår som onormalt ska förkastas. Följaktligen kan SKI:s invändning om att myndigheten dels inte funnit att Rikslunchens anbud var onormalt lågt, dels utgått från att anbudsgivarna inom sin bransch klarar av att kalkulera ut en för dem lönsam affär inte åberopas som grund för att undvika en efterföljande kontroll av huruvida anbudet var onormalt lågt eller inte.

SKI anför bl.a. följande.

Förfrågningsunderlaget och genomförandet av upphandlingen är förenligt med LOU och SKI har inte varit skyldigt att förkasta Rikslunchens anbud. Edenred har inte lidit eller riskerat att lida någon skada.

Ekonomisk och finansiell ställning

I enlighet med punkten 2.1.2 i förfrågningsunderlaget har Rikslunchen beretts möjlighet att komma in med en förklaring/ett förtydligande av anbudet avseende bl.a. den ekonomiska stabiliteten samt inkomma med en garanti från moderbolag eller annan garant. Så har även skett och det finns ingen osäkerhet kring Rikslunchens ekonomiska och finansiella ställning. Det är tillräckligt att de ekonomiska resurserna finns tillgängliga när avtalet ska fullgöras.

Kvalitetsledningssystem

SKI har i punkt 2.3.1 i förfrågningsunderlaget ställt krav på anbudsgivarnas kvalitetsarbete och Rikslunchen svarade i sitt anbud att de uppfyllde ställda krav på kvalitetsledningssystem samt lämnade en utförlig redovisning. Rikslunchens har genom sitt anbud uppfyllt kravet och någon komplettering har inte efterfrågats eller utförts. Det har inte funnits något krav på anställningar eller erläggande av arbetsgivaravgifter, vilket i det närmaste skulle vara ett oproportionerligt krav på en anbudsgivare.

Underleverantör

Rikslunchen angav i sitt anbud att de avsåg att anlita underleverantör, men specificerade inte dessa. Det har därmed i enlighet med 9 kap. 8 § andra stycket LOU funnits anledning att begära ett förtydligande från bolaget. Rikslunchen har återkommit med förtydligande i detta avseende samt även kommit in med ett samarbetsavtal, vilket visar att bolaget kommer att förfoga över nödvändiga resurser när kontraktet ska fullgöras.

Sammanblandning av kvalifikations- och utvärderingsfaserna

Kvalifikationsfasen och utvärderingsfasen styrs av olika bestämmelser och det finns inget som hindrar att utvärderingen av de båda faserna tidsmässigt görs samtidigt. En viktig förutsättning är dock att samma sak inte prövas två gånger. Det finns inget som hindrar att myndigheten går tillbaka i processen och begär in ett förtydligande kring en oklarhet som rör en uppgift i kvalifikationsfasen som har uppkommit i samband med utvärderingsfasen. Ingen sammanblandning av kvalifikations- och utvärderingsfaserna har skett. SKI:s begäran om förtydliganden syftade till att klargöra Rikslunchens anbud avseende förfrågningsunderlagets krav på leverantören.

Redan i sitt anbud svarade Rikslunchen att samtliga krav under punkten 4 uppfylldes och inga oklarheter har uppdagats kring detta.

Förtydliganden och kompletteringar

Såväl Rikslunchens som Edenreds anbud har befunnits oklara och innehålla vissa brister. Den komplettering som Rikslunchen gjort är enbart av formell karaktär och innebär således en konkretisering av de uppgifter som bolaget lämnat i sitt anbud. De kompletteringar som skett har inte inneburit någon risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning. Det finns bara två aktörer på marknaden och att under sådana förhållanden underlåta att begära in kompletteringar hade snarare inneburit en konkurrensbegränsning. Edenred kan inte ha missgynnats av att Rikslunchen erhållit möjlighet att komplettera omständigheter avseende sin ekonomiska ställning och med avseende på underleverantörsförhållandet då Rikslunchens anbud inte förändrats i sak.

Onormalt lågt anbud

Bestämmelsen i 12 kap. 3 § LOU är fakultativ och ger den upphandlande myndigheten en möjlighet, men inte en skyldighet, att förkasta ett anbud som den finner onormalt lågt. Av bestämmelsen i LOU och artikel 55 i direktiv 2004/18 följer att en upphandlande myndighet inte godtyckligt får förkasta ett anbud för att den anser det vara onormalt lågt. Innan förkastande kan ske har myndigheten en skyldighet att efterfråga omständigheterna bakom det låga anbudet. Det kan nämligen finnas rimliga förklaringar till anbudet och bestämmelserna är således skyddsregler för anbudsgivarna. SKI har aldrig haft för avsikt att förkasta Rikslunchens anbud för att det varit onormalt lågt och någon skyldighet därtill har således inte funnits heller. Det finns inte heller någon skyldighet att kontrollera huruvida anbudet rent faktiskt var onormalt lågt.

Rikslunchen anför bl.a. följande.

SKI:s prövning av Rikslunchens anbud har skett i enlighet med LOU

Rikslunchens anbud är inte onormalt lågt. Vidare är 12 kap. 3 § LOU en fakultativ bestämmelse som ger den upphandlande myndigheten en möjlighet att förkasta ett anbud om den finner att priset är onormalt lågt. Bestämmelsen innebär således ingen skyldighet att förkasta ett sådant anbud. De rättsfall Edenred hänvisar till rör en annan situation och är därför inte av något intresse i förevarande upphandling.

Vad gäller frågan om anbuds komplettering har den upphandlande myndigheten en möjlighet att låta anbudsgivare komplettera och/eller förtydliga sitt anbud genom nya uppgifter eller konkretisering av tidigare lämnade uppgifter under förutsättning att uppgifterna inte ersätter de tidigare lämnade uppgifterna. SKI:s begäran om komplettering samt Rikslunchens förklaring avseende bolagets ekonomiska och finansiella ställning uppfyller förfrågningsunderlagets och LOU:s krav. Vidare är det ostridigt att Rikslunchen i sitt anbud har angivit att bolaget avser att använda underleverantörer. Kompletteringen beträffande närmare uppgifter om underleverantörens namn och funktion är endast av formell karaktär. Den har varit avsedd att förtydliga och konkretisera tidigare lämnade uppgifter och kan inte anses ersätta dessa. SKI har därför agerat i enlighet med LOU och utan risk för konkurrensbegränsning eller särbehandling.

Förfrågningsunderlaget har varit otydligt i vissa delar

Om förvaltningsrätten finner att Rikslunchens anbud inte uppfyller de i förfrågningsunderlaget ställda kraven beror detta på att förfrågningsunderlaget varit otydligt.

Edenred har inte lidit någon skada (editionsföreläggande)

I enlighet med Kammarrättens i Stockholm dom den 30 maj 2012 i mål nr 924-12 har den anbudsgivare som tilldelats kontrakt givits en möjlighet att anföra brister i sökandens anbud. Sådana brister ska beaktas vid bedömningen om skaderekvisitet är uppfyllt. Med beaktande av instansordningsprincipen, åberopsbördan och processekonomiska skäl är det av vikt att Rikslunchen får möjlighet att åberopa sådana eventuella brister vid prövningen i förvaltningsrätten.

Även Edenred har fått möjlighet att komplettera sitt anbud. För att kunna tillvarata sin fulla rätt och ges möjlighet att utveckla grunden om att Edenred inte har lidit skada eller kan komma att lida skada är det av stor vikt att Rikslunchen får ta del av Edenreds anbud. Handlingarna har därmed betydelse som bevis i målet.

DOMSKÄL

Huvudfrågan i målet är om den upphandling som genomförs av SKI, på de grunder som Edenred gör gällande, strider mot någon bestämmelse eller grundläggande princip för upphandling och om detta i sådana fall har medfört att Edenred lidit eller kan komma att lida skada. Om så är fallet ska rätten enligt 16 kap. 6 § LOU besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts. Förvaltningsrätten är inte bunden av de yrkanden om viss åtgärd som angetts i ansökan om överprövning (se RÅ 2005 ref. 47).

Frågan om Rikslunchens anbud har uppfyllt förfrågningsunderlagets skalkrav om angivande underleverantör samt frågan om otillåten komplettering

Edenred gör gällande att Rikslunchens anbud inte uppfyllde kraven i punkten 2.5.1 i förfrågningsunderlaget avseende eventuellt anlitage av underleverantör. Vidare anför Edenred att Rikslunchens komplettering i denna del utgör en otillåten materiell förändring av anbudet.

I förfrågningsunderlaget anges, såvitt nu är aktuellt, följande.

2.5.1. Underleverantör

Anbudsgivare som vill anlita underleverantör för uppfyllande av hela eller delar av uppdraget ska i anbudet redovisa vilken funktion som underleverantören ska fylla samt företagsnamn och organisationsnummer.

/.../

Underleverantör ska uppfylla de krav som ställs under rubrik 2 Krav på leverantören.

/.../

Om anbudsgivare anlitar underleverantör/underleverantörer, ska denne i fritextrutan ange JA, samt namn och organisationsnummer på den/de underleverantör/underleverantörer som anlitas. Om anbudsgivare anlitar underleverantör, ska anbudsgivaren även ange hur stor del av kontraktet som kan komma att läggas på underleverantör.

Det är i målet ostridigt att Rikslunchen i sitt anbud angett att bolaget avser att anlita underleverantör samt att det i anbudet saknats uppgifter avseende underleverantörens funktion, namn och organisationsnummer. Med anledning av bristen begärde SKI att Rikslunchen skulle komplettera anbudet. Efter att Rikslunchen kompletterat anbudet bedömdes bolaget uppfylla det aktuella kravet i förfrågningsunderlaget. Frågan är därmed om kompletteringen varit tillåten, vilket SKI och Rikslunchen gör gällande.

Upphandlingen genomförs genom ett förenklat förfarande enligt 15 kap. 3 § LOU. Av 15 kap. 12 § andra stycket LOU följer att en upphandlande

myndighet får begära att ett anbud förtydligas eller kompletteras om det kan ske utan risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning.

I förarbetena anges att den aktuella bestämmelsen ska tillämpas restriktivt (jfr prop. 2006/07:128 s. 377 och s. 434). Begreppen förtydliga och komplettera innebär att redan lämnade uppgifter konkretiseras i något avseende. Endast marginella sakuppgifter får tillföras ett anbud genom komplettering och ändringen får inte leda till ett erbjudande om ett nytt anbud.

Förvaltningsrätten konstaterar att Rikslunchen i sitt anbud visserligen angett att underleverantör kommer att anlitas, men att bolaget efter SKI:s begäran om komplettering tillfört sakuppgifter som tidigare helt saknats. Enligt förvaltningsrättens mening kan punkten 2.5.1 i förfrågningsunderlaget inte förstås på annat sätt än att uppgifter om underleverantörens funktion, namn och organisationsnummer utgör obligatoriska skallkrav för det fall att anbudsgivaren avser att anlita en underleverantör. I detta sammanhang noteras även att underleverantören enligt förfrågningsunderlaget ska uppfylla samma krav som anbudsgivaren avseende bl.a. ekonomisk och finansiell ställning. Under dessa omständigheter anser förvaltningsrätten att ett anbud inte kan kompletteras med de aktuella uppgifterna efter anbudstidens utgång utan risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning. SKI:s begäran om komplettering har därför skett i strid med förfrågningsunderlaget samt 15 kap. 12 § andra stycket LOU. Eftersom det varit fråga om en otillåten åtgärd kan det inte anses konkurrensbegränsande att inte begära komplettering.

Skadeprövning och val av åtgärd

Genom vad som i övrigt har kommit fram om resultatet av den kvalificeringsprövning och utvärdering som nu är i fråga får det anses visat att

Edenred har lidit skada av den brist som har konstaterats. Förutsättningarna för ingripande enligt 16 kap. 6 § LOU är därför uppfyllda.

Bristen kan avhjälpas om en ny utvärdering (innefattande kvalificeringsprövning) av de ingivna anbudena görs, vid vilken skall-kravet i punkten 2.5.1 i förfrågningsunderlaget tillämpas på så sätt att anbudsgivaren *i anbudet* ska redovisa uppgifter om underleverantörens funktion, namn och organisationsnummer. Det är därför tillräckligt att besluta om rättelse.

Det är inte lämpligt i detta fall att förvaltningsrätten föreskriver om utfallet av en rättelse. Ett beslut om rättelse innebär inte någon skyldighet för myndigheten att rätta, men innefattar ett förbud mot att upphandlingen fortsätter i befintligt skick (RÅ 2005 ref. 17). En rättelse *kan* således ske genom en ny förutsättningslös utvärdering av anbudena och förvaltningsrätten utgår från att SKI vid en sådan beaktar vad som nu har sagts.

Edenreds ansökan ska därför bifallas genom att förvaltningsrätten beslutar att upphandlingen, beträffande delområdet "Lunchkort", får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Vid denna bedömning finner förvaltningsrätten inte skäl att pröva de övriga invändningar som Edenred anfört i sin ansökan om överprövning.

Rikslunchens yrkande om editionsföreläggande

Förvaltningsrätten har övervägt att lägga de av Edenred uppgivna bristerna i Rikslunchens anbud samt SKI:s hantering av detta till grund för ett beslut av innebörd att Rikslunchens anbud inte får beaktas vid en ny utvärdering. Rätten har därför ex officio berett Rikslunchen tillfälle att yttra sig över Edenreds ansökan. Det är förvaltningsrättens bedömning att Rikslunchen

genom detta har förvärvat partsställning i målet i förvaltningsrätten (jfr majoritetens votum i HFD 2011 ref. 29).

Som framgår ovan har förvaltningsrätten emellertid vid närmare övervägande funnit skäl att besluta om rättelse utan att föreskriva om utfallet av den. Därmed lämnas ett handlingsutrymme för den upphandlande myndigheten som annars skulle ha saknats.

Det har gjorts gällande att även Edenreds anbud kan vara behäftat med brister. Rikslunchen argumenterar för att Edenred därför inte kan ha lidit skada av eventuella brister i Rikslunchens anbud och vill genom ett editionsföreläggande få del av Edenreds anbud för att kunna utveckla sin talan i denna del. Det kan konstateras att SKI i den utvärdering som är i fråga i målet inte har funnit skäl att underkänna Edenreds anbud, och det är detta som förvaltningsrätten har utgått från vid skadeprövningen ovan.

Ett mål om överprövning av en upphandling innebär en kontroll av om det på grund av vad sökanden har anfört finns skäl att ingripa mot upphandlingen genom beslut om rättelse eller omgörning. Prövningen är av formell natur. Om även sökandens anbud skulle komma att granskas i det nu aktuella målet skulle det i praktiken innebära att domstolen till mycket stor del gör de överväganden angående utfallet i upphandlingen som rätteligen ankommer på den upphandlande myndigheten. Förvaltningsrätten anser att frågan om eventuella brister i Edenreds anbud i första hand är en sak för SKI att ta ställning till i den fortsatta handläggningen av upphandlingen.

Med hänsyn till utgången i målet i huvudsaken samt till det nu anförda ska Rikslunchens yrkanden om editionsföreläggande avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1A LOU)

Jonatan Wahlberg

Rådman

Föredragande har varit förvaltningsrättsnotarien Jonas Sunding.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,

2. det beslut som överklagas med uppgift
3. om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
4. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
5. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
6. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

DV 3109/1A LOU